



ASIA Esitutkintapäätöksen perusteleminen

KANTELU

A arvostelee oikeuskanslerille 18.12.2012 osoittamassaan kantelussa käräjäoikeuden menettelyä. A:n mukaan hänet on tuomittu valheeseen perustuen kunnianloukkauksesta. Kantelija mainitsee kirjoituksessaan myös, että poliisi laittoi hänen tekemänsä rikosilmoituksen S mappiin.

SELVITYS

Oikeuskanslerinvirastoon on hankittu asian selvittämistä varten eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta kantelijalle 23.11.2012 annettu vastaus dnro 4432/4/12.

Asian selvittämisen yhteydessä pyydettiin Poliisihallitusta hankkimaan selvitys ja antamaan lausuntonsa siitä, että onko rikoskomisario B:n tekemä tutkinnan päätös asiassa 8150/S/4849/12 perusteluiltaan riittävä.

Poliisilaitoksen rikosylikomisario C ja rikoskomisario B ovat antaneet selvityksensä. Poliisilaitos sekä Poliisihallitus ovat antaneet lausuntonsa, mutta vain Poliisihallituksen lausunnossa on otettu kantaa perustelujen riittävyyteen.

RATKAISU

Käräjäoikeuden ja hovioikeuden menettely

A on kannellut käräjäoikeuden ja hovioikeuden menettelystä aiemmin eduskunnan oikeusasiamiehelle ja hänelle on annettu sieltä vastaus 23.11.2012.

Valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen valvontatoimivallan rinnakkaisuuden vuoksi oikeuskansleri ei ryhdy uudelleen tutkimaan asiaa, jonka oikeusasiamies tai apulaisoikeusasiamies on jo tutkinut. Kantelussa ei ole esitetty sellaista uutta, jonka perusteella oikeuskanslerin olisi syytä se tutkia. Tämän vuoksi asia ei tuomioistuinten menettelyn osalta anna aihetta toimenpiteisiin.

Esitutkintapäätöksen perustelevinen

Esitutkintapäätöksen perustelevisesta ei ole nimenomaista säännöstä laissa. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada asiassaan perusteltu päätös kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeisiin.

Oikeuskirjallisuudessa ratkaisujen perusteluilla on todettu olevan monia eri tehtäviä (ks. koavoavasti Virolainen, Jyrki - Martikainen, Petri: Pro & contra. Tuomion perustelevisen keskeisiä kysymyksiä. Talentum 2003 s. 63–99). Esitutkintapäätösten osalta keskeisenä voidaan pitää asianosaisten tarvetta tietää, miksi esitutkintaa ei asiassa toimiteta tai miksi se on lopetettu. Eriyisesti se yleensä kiinnostaa asiasta poliisille tutkintapyyntöä tehnyttä asianomistajaa. Päätöksen perustelut lisäävät luottamusta viranomaisen toimintaan ja mahdollistavat ratkaisujen ulkoisen kontrolloitavuuden. Niillä on merkitystä myös ratkaisijan oman itsekontrollin kannalta, sillä perusteluja kirjoittaessaan ratkaisija joutuu pohtimaan päätöksensä oikeudellista kestävyttä.

Esitutkintapäätöksen tulisi tavanomaisesti sisältää tiedot siitä, mihin oikeusohjeeseen tehty ratkaisu perustuu, mitkä ovat ne tapauksen tosiseikat, jotka vaikuttavat asian ratkaisemiseen, miten näitä tosiseikkoja on arvioitu sekä mikä ratkaisun lopputulos on. Rikoskomisario B:n tekemässä esitutkintapäätöksessä on lainattu A:n tekemää rikosilmoitusta ja sen jälkeen todettu, että asiassa ei käynnistetä esitutkintaa, koska tutkintapyyntöstä tai sen liitteistä ei käy selvästi ilmi sellaista seikkaa, jonka perusteella olisi syytä epäillä rikosta.

Poliisihallitus toteaa lausunnossaan, että ”viittaus tutkintapyyntöön voi olla riittävä selvitys tapaukseen vaikuttavista tosiseikoista lähinnä silloin, kun jo itse tutkintapyyntöstä on havaittavissa, etteivät siinä kerrotut seikat ylitä ns. syytä epäillä -kynnystä.” Mikäli kynnynksen ylitymisestä ei olla varmoja, tulee poliisin suorittaa alustavia toimenpiteitä asian selvittämiseksi ja jos alustavat selvittelyt vaikuttavat tehtyyn ratkaisuun, on niistä tehtävä kirjaus tutkinnan päätökseen ratkaisuun vaikuttaneina tosiseikkoina.

Poliisihallitus toteaa lausunnossaan, että riippumatta siitä, mitkä tosiseikat ovat vaikuttaneet ratkaisuun, on tutkinnan päätöksen pidettävä sisällään oikeudellinen arviointi siitä, miksi syytä epäillä -kynnys ei ylity.

Yhdyn Poliisihallituksen näkemykseen B:n tekemän esitutkintapäätöksen perustelujen puutteellisuudesta. B:n päätöksestä ei ilmene, miksi B on katsonut jutun tosiseikkojen johtavan siihen, ettei asiassa ole tapahtunut rikosta. Päätöksestä käy selvästi ilmi ainoastaan oikeusohje, johon ratkaisu perustuu sekä lopputulos.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saatan poliisilaitoksen rikoskomisarion B:n tietoon esitutkintapäätöksen perustelemisesta edellä esittämäni näkemykset. Lähetän päätökseni tässä tarkoituksessa tiedoksi Poliisihallitukselle.

Kirjoituksen liite sekä jäljennös saadusta selvityksestä lähetetään ohessa kantelijalle.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Nuorempi oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
